

Н. Г. Батечко

**СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ
СОДЕРЖАНИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ
ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ В УСЛОВИЯХ
МАГИСТРАТУРЫ**

В статье освещены и обобщены научные подходы формирования содержания подготовки будущих преподавателей высшей школы в условиях магистратуры. Доказана взаимозависимость между содержанием образования магистрантов и уровнем развития науки, социально-экономическим и культурным состоянием общества.

На основании акмесинергетического подхода обоснованы методологические принципы формирования содержания образования будущих преподавателей высших учебных заведений и доказано их органическое единство.

Ключевые слова: содержание образования, принципы формирования образования, преподаватель высшей школы, магистратура.

N. Batechko

**MODERN APPROACHES TO THE CONTENT FORMATION
OF FUTURE TEACHERS TRAINING IN HIGHER
EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN TERMS OF MASTER
EDUCATION**

The article highlights and summarizes the scientific approaches to the content formation of future teachers training in higher educational establishments in terms of Master training. Correlation between the content of Master training and level of development of science, social, economic and cultural condition of society has been showed. Methodological principles of content formation of future teachers training in higher educational establishments have been grounded and their organic integrity has been proved according to the acme synergetic approach.

Key words: content of education, principles of education content formation, teacher of higher school, Master training.

Рецензенти:

Вайнола Р. Х. — д. пед. н., проф.,
Лузан П. Г. — д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 12.12.2013

УДК 378 [37.013+330]

Н.І. Волкова

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО
ПРОФІЛЮ**

У статті проаналізовано проблему фахової підготовки фахівців економічного профілю; розкрито сутність поняття «педагогічні умови»; розглянуто погляди дослідників щодо педагогічних умов підготовки студентів економічних спеціальностей; обґрунтовано педагогічні умови формування професійних умінь у студентів економічних спеціальностей у процесі їх фахової підготовки.

Ключові слова: умови, педагогічні умови, фахова підготовка, фахівець економічного профілю.

Інтеграція України у світове соціально-економічне співтовариство вимагає перебудови існуючих економічних відносин та розробки нових стратегій розвитку економіки. Підготовка високоосвічених кадрів, від знань і умінь яких значною мірою залежить як економічний розвиток нашої країни та підвищення її статусу в європейському просторі, так і власна конкурентоспроможність на ринку праці, в тому числі й міжнародному, ставить перед колективами вищих навчальних закладів нові вимоги до якості фахової освіти. Для забезпечення належного функціонування та прогресивного розвитку національної економіки основним завданням вищих економічних та неекономічних закладів освіти є підготовка майбутніх фахівців економічного профілю. Також це завдання, передусім, у центрі уваги академічної науки, державних органів управління освітою, економістів-практиків. Розвиток ринкових процесів в Україні, з одного боку, вимагає вдосконалення економічної освіти, прагнення інтеграції у світовий освітній простір та членство у системі Болонського процесу, з іншого, переорієнтовують вищу економічну освіту на дотримання європейських стандартів (Сингаївська А.М., 2005).

Професійна підготовка майбутніх фахівців у вищій школі є предметом численних наукових досліджень, що охоплюють

різноманітні її аспекти, зокрема: сучасна філософія вищої освіти (І. Зязюн, В. Кремень, В. Андрущенко), проблеми неперервної професійної освіти, дидактики та методики навчання у вищій школі (А. Алексюк, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, М. Лещенко, Н. Ничкало, О. Романовський, С. Сисоєва, Л. Хомич), особистісно-орієнтований підхід до фахової підготовки (Г. Балл, В. Рибалка).

Проблемам економічної освіти і економічного виховання майбутніх фахівців присвячено вагомий науковий дослідження М.В. Вачевського, І.Б. Іткіна, В.Д. Козакова, Н.А. Побірченко та ін. Значний внесок у розв'язання питання підготовки фахівців економічного профілю зробили Н. Волкова, Г. Гіптерс, Г. Гребенюк, М. Коляда, Г. Копил, В. Стасюк та ін. Питання процесу фахової підготовки майбутніх економістів, а також його потенційні можливості щодо формування професійно значущих якостей розглядається у працях таких дослідників, як Г. Астапова, С. Вітвицька, Л. Вовк, В. Дорохін, Л. Казарін, В. Косаріна та ін. Значна увага приділяється впровадженню активних методів і форм навчання, зокрема тренінгів у процес професійної підготовки майбутніх економістів Л. Бондаревою, І. Носаченко, Т. Поясок, Л. Савенковою, О. Щербак та ін.

Однак, наявність значної кількості наукових праць не забезпечила всебічного розкриття проблеми фахової підготовки фахівців економічного профілю. А відтак, **метою статті** є визначення та обґрунтування педагогічних умов, які підвищують ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що сьогодні особливого значення набуває створення педагогічних умов, необхідних для формування у майбутніх фахівців економічного профілю професійної компетентності. Оскільки потреби ринку праці вимагають докорінної перебудови структури навчально-виховного процесу, важливо організувати такі педагогічні умови навчального процесу, щоб ці компоненти взаємодіяли, і процес засвоєння теоретичної інформації відбувався паралельно з практичною діяльністю (Жукович-Дородних Н.М., 2009).

Проаналізуємо поняття «умова». Так, у філософському аспекті поняття «умова» - це сукупність об'єктів (речей, процесів, відносин), що необхідні для виникнення, існування або зміни даного об'єкту (Філософська енциклопедія, 286). У словнику з освіти та педагогіки «умова» визначається як сукупність перемінних природних, соціальних, зовнішніх та внутрішніх впливів, що впливають на

фізичний, психічний, моральний розвиток людини, його поведінку; виховання і навчання, формування особистості (Полонський В.М.). На основі аналізу психолого-педагогічної літератури науковець Жукович-Дородних Н.М. виділяє наступні аспекти визначення поняття «умови»:

- сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і матеріально-просторового середовища, спрямованих на вирішення поставлених задач (Найн А.);
- як сукупність взаємозалежних і взаємообумовлених обставин процесу діяльності (Ожегов С.); єдність об'єктивного і суб'єктивного,
- внутрішнього і зовнішнього, сутності і явища (Яковлева Н.);
- вираження відносини предмета до явищ, що оточують його, без яких він існувати не може (Фролов І.);
- ставлення предмета до явищ, що його оточують, і без яких його існування неможливе (Загородній Ю.);
- правила, що забезпечують оптимальну діяльність (Борукова С.);
- категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, які об'єктивно склалися чи суб'єктивно створені, необхідні для досягнення конкретної педагогічної мети (Пехота О.);
- як підсумок цілеспрямованого відбору, конструювання і застосування елементів, змісту, методів (приймів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей (Андреев В.);
- взаємозв'язана сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечують високу результативність навчального процесу і відповідають психолого-педагогічним критеріям оптимальності (Манько В.);
- сукупність зовнішніх та внутрішніх обставин (об'єктивних заходів) освітнього процесу, від реалізації яких залежить досягнення поставлених дидактичних цілей (Малькова М.).

В залежності від способу впливу на освітній процес, педагогічні умови підрозділяються на зовнішні та внутрішні (Жернов В.І., 1999). В. Жернов визначає, що зовнішні умови виступають продуктом функціонування політичної, соціально-економічної, освітньої та інших систем зовнішнього середовища й реалізуються через відповідні фактори. Під внутрішніми автор визнає педагогічні умови, які є похідними завданнями відповідного педагогічного процесу та

являють собою сукупність педагогічних заходів, що забезпечують ефективне рішення цих завдань. У педагогіці умови часто відносяться до факторів навчання і виховання поряд з предметом підготовки, освіти тощо. На думку С. Ященко, умова – це середовище, в якому реалізується виявлений причинно-наслідковий зв'язок між досліджуваними предметами, подіями, явищами, процесами. О. Кривонос додає, що це середовище не виникає само по собі, а має бути штучно створеним суб'єктами навчального процесу (Кривонос О., 2004).

Так, Є.А. Іванченко, досліджуючи процес формування професійної мобільності майбутніх економістів, визначає педагогічну умову як обставину, яка впливає на розвиток професійних та особистісних якостей студентів, врахування якої необхідне для ефективного формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання. Науковець виділяє наступні педагогічні умови:

- створення позитивної мотиваційної настанови на професійну мобільність при особистісно-орієнтованому навчанні;
- використання міжпредметних зв'язків у процесі навчання майбутніх економістів;
- застосування сучасних інформаційних технологій для навчання студентів засобом розв'язання професійних завдань (Іванченко Є.А., 2005).

У процесі дослідження професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі «школа – вищий заклад» науковець В.Д. Стасюк аналізує підготовку економістів у системі освіти України. Вона доводить, що професійна підготовка буде більш продуктивною, якщо враховувати ті педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців, які цілком дозволять готувати висококваліфікованих економістів, здатних працювати в комп'ютерних мережах; володіють навичками електронного бізнесу; вміють самостійно мислити, вільно оперувати ринковими поняттями; аналізувати ринкову ситуацію, прогнозувати її розвиток; приймати ефективні рішення, що відповідають реальній ситуації, обґрунтовувати їх; вільно володіють комп'ютерною й офісною технікою та ін. Дослідниця визначає певні педагогічні умови, а саме:

- організація педагогічного процесу, спрямованого на формування та розвиток професійної готовності майбутнього фахівця;
- застосування особистісно-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх економістів,

- створення особистісно-орієнтованих взаємовідносин;
- ліквідація дублювання змісту економічної освіти шляхом удосконалення та максимального розвитку міжпредметних зв'язків між школою та ВНЗ;
- використання віртуальних методів навчання із застосуванням інформаційних технологій (Стасюк В.Д., 2003).

Ми цілком погоджуємось з думкою Н.М. Жукович-Дородних, який під педагогічними умовами фахової підготовки студентів економічних спеціальностей розуміє сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів навчально-виховного процесу (а саме професійної – практичної підготовки), від реалізації яких залежить рівень сформованості професійних умінь майбутніх фахівців (Жукович-Дородних Н.М., 2009).

На основі аналізу наукової літератури нами виділено наступні педагогічні умови підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю, а саме:

- застосування інтеграційного підходу до вивчення економічних дисциплін;
- використання інноваційних підходів діяльності педагогів; урахування рівнів професійної адаптованості фахівців економічного профілю;
- вільне володіння комп'ютерною технікою;
- забезпечення взаємозв'язку навчального матеріалу фундаментальних економічних дисциплін зі змістом господарської діяльності підприємств при набутті студентами знань, умінь та навичок вирішення організаційно-управлінських та фінансово-господарських завдань;
- надання спрямованості фундаментальної економічної освіти на формування в студентів мотивів до оволодіння професійно значущими знаннями та вміннями;
- наближення процесу підготовки студентів до практичної діяльності економіста сучасного підприємства.

Отже, європейська інтеграція України гостро ставить питання вдосконалення підготовки висококваліфікованих кадрів у вищих навчальних закладах, що є необхідною умовою збільшення соціально-економічного потенціалу держави. Звідси, рівень розвитку будь-якої держави залежить від якісної підготовки фахівців, від належних матеріально-технічних, педагогічних умов навчально-виховного процесу, що мають бути створені навчальними закладами. Лише та держава, в якій створена і ефективно діє сучасна система

освіти, зможе бути успішною і конкурентоздатною в процесі світової інформаційно-технологічної революції. Це завдання посилюється в умовах сучасної світової кризи та потребує від освіти, зокрема професійної, застосування виокремлених педагогічних умов організації ефективної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю.

Література

1. Жернов В.И. Теоретико-методологические основы формирования профессионально-педагогической направленности личности студента педагогического вуза: [Монография] / В. И. Жернов. – Магнитогорск: Магнитогорский гос. пед. ин-тут, 1999. – 116 с.
2. Жукович-Дородних Н.М. Педагогічні умови формування професійних умінь студентів економічних спеціальностей ВНЗ I-II рівня акредитації / Н.М. Жукович-Дородних // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – К. – №3. – 2009.
3. Зінченко В.О. Формування професійної спрямованості студентів економічних спеціальностей напочатковому етапі навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. О. Зінченко. – Луганськ, 2008. – 20 с.
4. Іванченко Є.А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання вищих навчальних закладах: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Є. А. Іванченко. – О., 2005.
5. Кривонос О.Б. Формування професійно-творчих умінь студентів, як основного показника їхньої професійної компетентності // Педагогічні науки. Збірник наукових праць. Частина перша. – Суми: Сум.ДПУ ім. А.С.Макаренка, 2004. – С.408-416.
6. Полонский В.М. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский. – М.: Высш. шк., 2004. – 512 с.
7. Сингаївська А.М. Зміст економічної освіти і технології навчання економічних дисциплін у підготовці фахівців економічного профілю у вищих навчальних закладах / А.М. Сингаївська // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2004. – Спецвипуск. – С. 47-51.
8. Стасюк В.Д. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі «школа – вищий заклад освіти»: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / В. Д. Стасюк. – Одеса, 2003.

9. Философская энциклопедия : В 5 т. / [науч. ред. Ф. В. Константинов]. – М.: Советская энциклопедия, 1964. –Т. 5. – 1964. – 740 с.

Н.И. Волкова

ПРОБЛЕМА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ

В статье проанализирована проблема профессиональной подготовки специалистов экономического профиля; раскрыта сущность понятия «педагогические условия»; рассмотрены взгляды исследователей понятия педагогические условия подготовки студентов экономических специальностей; обоснованы педагогические условия формирования профессиональных умений у студентов экономических специальностей в процессе их профессиональной подготовки.

Ключевые слова: условия, педагогические условия, профессиональная подготовка, специалист экономического профиля.

N. Volkova

PROBLEMS OF PROFESSIONAL TRAINING SPECIALISTS ECONOMIC PROFILE IN PEDAGOGICAL THEORY

The article analyzes the problem of professional training economic specialists; the essence of the concept of “pedagogical terms”; considered the views of researchers on educational conditions of students of economic specialties; it has been defined the pedagogical conditions of the professional skills of the students of economic specialties during their training.

Keywords: terms, pedagogical conditions, professional training, economic specialist.

Рецензенти:

Безпалько О. В. – д. пед. н., проф,
Чернуха Н. М. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2013